

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.1 การเดินทางเข้าสู่พื้นที่

จากกรุงเทพมหานคร จะใช้เส้นทางถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี เมื่อถึงพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีบริเวณสะพานอาชาสีหมอก 2 จะเลี้ยวขวาเข้าสู่ถนนสุพรรณบุรี-ป่าโมก โดยจะเห็นป้ายบอกเขตพื้นที่บ้านโคกโคเฒ่า จากป้ายบอกเขตประมาณ 10 กิโลเมตร มีป้ายบอกเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจุดสุดเขตพื้นที่ตำบลโคกโคเฒ่า

1.2 อาณาเขตติดต่อและลักษณะทั่วไปของพื้นที่

ตำบลโคกโคเฒ่า มีพื้นที่ประมาณ 26 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือติดต่อกับตำบลคอนตาล อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี และตำบลไผ่วง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ทิศใต้ติดต่อกับตำบลจรเข้มหาญ และตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลนาคู และอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลไผ่ขวาง และตำบลท่าระหัด อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในตำบลโคกโคเฒ่าแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 หมู่บ้าน พื้นที่หมู่ 1 อยู่บริเวณป้ายบอกเขตบ้านโคกโคเฒ่า ทั้งสองฝั่งของถนนสุพรรณบุรี-ป่าโมกไปจนถึงบริเวณสามแยกโคกโคเฒ่า พื้นที่หมู่ 2 อยู่ฝั่งซ้ายของถนนสุพรรณบุรี-ป่าโมก บริเวณสวนน้ำเจ้าพระยาโดยมีถนนโคกโคเฒ่า-ทับน้ำเป็นเส้นทางเข้าสู่พื้นที่พื้นที่หมู่ 3 อยู่ฝั่งขวาของถนนสุพรรณบุรี-ป่าโมก ถัดจากสามแยกโคกโคเฒ่า โดยมีทางเข้าสู่ชุมชนหมู่ 3 บริเวณคอสะพานข้ามคลองระบายนสุพรรณสาม พื้นที่หมู่ 4 ติดต่อกับพื้นที่หมู่ 3 บริเวณศาลพระภูมิบ้านเลขที่ 22 หมู่ 3 ถัดจากศาลพระภูมิประมาณ 500 เมตร จะมีทางออกจากชุมชนหมู่ 4 สู่ถนนสุพรรณบุรี-ป่าโมก โดยมีป้ายบอกเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่บริเวณปากทางในตำบลโคกโคเฒ่ามีแหล่งน้ำหลายแหล่ง ได้แก่ คลองระบายน้ำสุพรรณสาม (หมู่ 3) คลองบ้านเหล่า (หมู่ 1) คลองทานตะวัน (หมู่ 3) คลองทับน้ำ (หมู่ 2) และคลองสามหน่อ-นาคู (หมู่ 4)

1.3 ประชากรและสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน

ตำบลโคกโคเฒ่า มีประชากรทั้งสิ้น 3,833 คน หรือ 1,162 ครัวเรือน เป็นชาย 1,840 คน และหญิง 1,993 คน มีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 147.42 คนต่อตารางกิโลเมตร มีประชากรวัยเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา จำนวน 289 คน หรือร้อยละ 7.54 ของประชากรทั้งหมด มีผู้สูงอายุจำนวน 541 คน และผู้พิการจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 14.11 และ 1.38 ของประชากรทั้งหมด

1.4 สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรในตำบลโคกโคเฒ่า ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 20 ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ที่เหลืออีกร้อยละ 10 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป สำหรับเกษตรกรที่เป็นชาวนานั้น ร้อยละ 20 มีที่ดินเป็นของตนเอง ที่เหลืออีกร้อยละ 80 ต้องเช่าที่ทำนา

1.5 สภาพสังคม

ชุมชนในตำบลโคกโคเฒ่าส่วนใหญ่ เป็นชุมชนชนบทที่ชาวบ้านใช้ชีวิตเรียบง่าย โดยพึ่งพาธรรมชาติ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแบบเครือญาติ หน่วยงานและสถานที่สำคัญในชุมชน ประกอบด้วยโรงเรียน 2 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง มหาวิทยาลัย 1 แห่ง วัด 2 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล 2 แห่ง การคมนาคมและการติดต่อสื่อสารภายในตำบล และระหว่างตำบลกับพื้นที่โดยรอบเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วเนื่องจากมีถนนหลายสาย และมีบริการโทรศัพท์พื้นฐานครบทุกหมู่บ้าน สำหรับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่คนในชุมชนจะใช้หอกระจายข่าวซึ่งมีอยู่ทุกหมู่บ้าน ในปัจจุบัน ตำบลโคกโคเฒ่ามีไฟฟ้าและน้ำประปาให้บริการครบทุกหมู่บ้าน ในตำบลโคกโคเฒ่ามีการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เกิดจากการจัดตั้งตามนโยบายภาครัฐในทุกหมู่บ้าน โดยมีรูปแบบและวิธีการทำงานที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพ นอกจากนี้ ยังมีการรวมกลุ่มในลักษณะคณะกรรมการคุ้ม อันเป็นกิจกรรมในโครงการคนดี ศรีสุพรรณ ตามนโยบายของจังหวัดสุพรรณบุรี ในตำบลโคกโคเฒ่ามีที่พักลายตรวจตำบลโคกโคเฒ่า 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณสามแยกถนนสุพรรณบุรี-ลาดताल โดยการปฏิบัติงานเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน จะเป็นการทำงานประสานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน รวมทั้งการสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยภายในชุมชนโดยผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้าน

1.6 การปกครองในระดับตำบล

ตำบลโคกโคเฒ่า อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โคกโคเฒ่า โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร (นายก อบต. และรองนายก อบต.) ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับดูแลการปฏิบัติงานประจำตามภารกิจของ ปลัด อบต. และพนักงาน อบต. และฝ่ายนิติบัญญัติ (ประธาน อบต. รองประธาน อบต. และสมาชิกสภา อบต.) ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร

1.7 ข้อมูลพื้นฐานรายหมู่บ้าน

1) ชุมชนหมู่ 1 บ้านโคกโคเฒ่า มีนายวิโรจน์ คงดี เป็นผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนหมู่ 1 มีประชากรมากที่สุด หนาแน่นที่สุด และมีความหลากหลายหลายทางอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจมากกว่าชุมชนหมู่อื่น พื้นที่หมู่ 1 มีอาณาบริเวณครอบคลุมสองฝั่งถนนสุพรรณบุรี-ป่าโมก ตั้งแต่ช่วงเข้าเขตพื้นที่ตำบลโคกโคเฒ่า จนถึงบริเวณสามแยกสุพรรณบุรี-ลาดตาล การระบุพื้นที่ภายใน หมู่ 1 มักใช้ชื่อที่เรียกกันมาแต่ดั้งเดิม ประกอบด้วย “ดอนสะแก” คือ พื้นที่บริเวณช่วงต้นของถนนสุพรรณบุรี-ป่าโมกฝั่งซ้ายติดกับพื้นที่ตำบลไผ่ขวาง “ดอนเหนือ” คือ พื้นที่บริเวณฝั่งตรงข้ามวัดโคกโคเฒ่า “บ้านเหล่า” คือ พื้นที่บริเวณสามแยกถนนสุพรรณบุรี-ลาดตาล ติดกับพื้นที่ตำบลดอนตาล “ดอนขุนราม” คือ พื้นที่บริเวณช่วงต้นของถนนสุพรรณบุรี-ป่าโมกฝั่งขวา (มุ่งหน้าอำเภอป่าโมก) “ดอนเศรษฐกิจ” คือ พื้นที่บริเวณหลังวัดโคกโคเฒ่า และ “ดอนใต้” หรือ “ดอนหัวไผ่” คือ พื้นที่บริเวณฝั่งตรงข้ามสวนน้ำเจ้าพระยา

2) ชุมชนหมู่ 2 บ้านลำยาง มีนายประมล ยืนยงค์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนหมู่ 2 มีเนื้อที่มากที่สุดแต่มีประชากรน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับหมู่อื่น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นาของนายทุนนอกชุมชนให้ชาวบ้านเช่าทำนา ในชุมชนมีการประกอบธุรกิจหลายชนิด พื้นที่ตอนกลางชุมชนบริเวณริมถนนสุพรรณบุรี-ป่าโมก เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี

3) ชุมชนหมู่ 3 บ้านสามหนอง มีนายอรุณ พานทอง เป็นผู้ใหญ่บ้าน และกำนันตำบลโคกโคเฒ่าอีกตำแหน่ง ชุมชนหมู่ 3 มีประชากรมากเป็นลำดับ 2 รองจากชุมชนหมู่ 1 ภายในชุมชนมีลำคลองหลายสายทั้งคลองธรรมชาติและคลองขุดเพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรม มีถนนที่สร้างเลียบคลองเป็นเส้นทางคมนาคมภายในชุมชน โดยมีสะพานเชื่อมระหว่างสองฝั่งคลองเป็นระยะ ในชุมชนหมู่ 3 มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา เป็นจุดศูนย์รวมในการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน

4) ชุมชนหมู่ 4 บ้านลาดบัวขาว มีนายสำรวม อัจฉริยาการุณ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนหมู่ 4 มีเนื้อที่น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับหมู่อื่น พื้นที่ชุมชนหมู่ 4 จะอยู่ติดกับชุมชนหมู่ 3 มีคลอง

ธรรมชาติสามหน่อ-นาคู ซึ่งเป็นส่วนติดต่อกับคลองระบายสุพรรณสามอยู่ตรงกลางพื้นที่ มีถนนเลียบบคลองซึ่งเชื่อมต่อกับถนนเลียบบคลองในชุมชนหมู่ 3 อยู่ทั้งสองฝั่งคลอง

2. แผนที่ชุมชนตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี แผนที่ชุมชนที่จัดทำขึ้น ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรง โดยเริ่มจากการนำข้อมูลชุมชนและแผนที่ชุมชนไปตรวจสอบกับสถานที่จริงในชุมชนทั้ง 4 หมู่บ้าน ก่อนที่จะนำข้อมูลชุมชนและแผนที่ชุมชนไปให้ผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้านตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

3. การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

หลังจากสำรวจชุมชนและจัดทำแผนที่ชุมชนที่เป็นภาพรวมของตำบลโคกโคเต่าเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้นำและบุคลากรแกนนำในแต่ละหมู่บ้าน รวมทั้งบุคลากรระดับบริหารและหัวหน้าส่วนงานของ อบต. โคกโคเต่า เพื่อเชิญเข้าร่วมประชุมรับฟังการนำเสนอผลการสำรวจเบื้องต้นและการจัดทำแผนที่ชุมชนในพื้นที่ตำบลโคกโคเต่า การประชุมนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อตรวจสอบยืนยันความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อมูลชุมชนและแผนที่ชุมชนที่จัดทำขึ้นในวงกว้าง และ 2) เพื่อใช้การประชุมครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี การประชุมใช้เวลาทั้งสิ้น 5 ชั่วโมง กิจกรรมและสาระสำคัญ ได้แก่ 1) การแนะนำตัวผู้ร่วมประชุม 2) การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุม 3) การนำเสนอผลการสำรวจข้อมูลชุมชนและการจัดทำแผนที่ชุมชน 4) การแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมต่อผลการสำรวจข้อมูลชุมชนและการจัดทำแผนที่ชุมชน 5) การแจกแบบสำรวจความคาดหวังของผู้เข้าร่วมประชุมต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตและความพร้อมในการทำงานร่วมกัน 6) การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการติดต่อประสานงาน บรรยากาศโดยรวมระหว่างการประชุมเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้ร่วมประชุมให้ความสนใจและตั้งใจที่จะรับฟังข้อมูลที่นำเสนอเป็นอย่างดี มีการพูดคุยให้ข้อมูลเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอย่างอิสระ รวมทั้งให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคาดหวังของผู้ร่วมประชุมต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตและความพร้อมในการทำงานร่วมกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ร่วมประชุมที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 41 คน จำแนกเป็นผู้นำ/แกนนำในชุมชนโคกโคเฒ่าจำนวน 34 คน (ร้อยละ 82.93) และบุคลากร อบต.โคกโคเฒ่าจำนวน 7 คน (ร้อยละ 17.07) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.54) มีอายุระหว่าง 30-40 ปี (ร้อยละ 34.15) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 41.46) และมีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 68.29) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในภาพรวม ผู้นำ/แกนนำในชุมชน และบุคลากร อบต. มีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า สิ่งที่ผู้นำ/แกนนำในชุมชนและบุคลากร อบต. โคกโคเฒ่าคาดหวังจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี เป็นอันดับหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำงานพัฒนา รองลงมา คือ ความคาดหวังให้มหาวิทยาลัยจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพแก่คนในชุมชน และการมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการทำงานพัฒนา โดยความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีแก่คนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย สำหรับความพร้อมในการให้ความร่วมมือกับทางมหาวิทยาลัยนั้น ในภาพรวม ผู้นำ/แกนนำในชุมชน และบุคลากร อบต. โคกโคเฒ่า มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่ทางมหาวิทยาลัยในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้นำ/แกนนำในชุมชน และบุคลากร อบต. โคกโคเฒ่ามีความพร้อมในการให้ข้อมูลแก่ทางมหาวิทยาลัย เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ความพร้อมในการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกับทางมหาวิทยาลัย และความพร้อมในการให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่ทางมหาวิทยาลัย โดยความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมของทางมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย สำหรับแนวทางในการจัดกิจกรรมร่วมกันนั้น ผู้นำ/แกนนำในชุมชน และบุคลากร อบต. โคกโคเฒ่า ส่วนใหญ่เห็นว่า สถานที่ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่ต้องการเชิญคนในชุมชนเข้าร่วม คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม คือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยบุคคลที่ทางมหาวิทยาลัยควรประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมร่วมกัน คือ กำนันตำบลโคกโคเฒ่า

อภิปรายผลการวิจัย

1. ในการจัดทำแผนที่ชุมชนนั้น เป้าหมายในการใช้ประโยชน์จากแผนที่ที่จัดทำขึ้น จะเป็นตัวกำหนดรูปแบบและรายละเอียดของข้อมูลที่จัดเก็บและนำเสนอในแผนที่ ด้วยเหตุนี้ การจัดทำแผนที่ชุมชนแต่ละครั้งจึงไม่มีรูปแบบที่ตายตัว หากแต่สามารถประยุกต์ให้เหมาะสมกับการใช้งาน

อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ผู้จัดทำแผนที่พึงตระหนัก คือความพยายามที่จะแสดงข้อมูลน่าสนใจ ทุกอย่างที่พบเห็น จะส่งผลให้แผนที่มีขนาดใหญ่เกินไป ซับซ้อนจนเกินไป และยากลำบากในการจัดทำ ด้วยเหตุนี้ ในการจัดทำแผนที่ชุมชนแต่ละครั้ง ผู้จัดทำจะต้องคำนึงถึงเป้าหมายในการนำแผนที่ไปใช้ประโยชน์ และมุ่งเน้นการตอบสนองเป้าหมายที่กำหนดเป็นหลัก

2. จากประสบการณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่า การจัดทำแผนที่ชุมชน จัดเป็นกลยุทธ์ อย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถ “เข้าใจ” และ “เข้าถึง” ชุมชนเป้าหมายแต่ละแห่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีผลให้กิจกรรมอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยหรือการพัฒนาที่จะตามมา เป็นไปอย่างราบรื่นและถูกต้องเที่ยงตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นที่แท้จริงในพื้นที่เป้าหมาย อย่างไรก็ตาม วิธีการที่ใช้ในการจัดทำแผนที่ชุมชน ควรดำเนินไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตามหลักการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงมือสำรวจโดยอาศัยการเดินทางเพื่อให้ผู้สำรวจได้มองเห็นและสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนตามความเป็นจริงด้วยตัวเอง จนมองเห็นวิถีชีวิตและเรื่องราว รายละเอียดต่าง ๆ อันเป็นมิติทางสังคมวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงอยู่กับลักษณะทางกายภาพ (อุทัยวรรณ กาญจนกมล, 2553) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยไม่อาจละเลยหรือทดแทนด้วยวิธีการอย่างอื่นที่สะดวกหรือประหยัดมากกว่า อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในขั้นตอนนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึง “ขนาด” ของพื้นที่ชุมชนที่ศึกษาด้วย โดยการกำหนดพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่เกินไป จะทำให้ต้องใช้เวลา แรงงาน และค่าใช้จ่ายมากขึ้น ในขณะที่ความสามารถในการเข้าใจและเข้าถึงชุมชนเป้าหมายจะลดน้อยลงไป

3. หากใช้ประเด็นชีวิตตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) เป็นแนวทางในการพิจารณา อาจกล่าวได้ว่า แม้ปัจจุบันชุมชนในพื้นที่ตำบลโคกโคเต๋มา ยังคงมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทเป็นส่วนนใหญ่ก็ตาม แต่ก็เริ่มปรากฏการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความเป็นสังคมเมืองเพิ่มมากขึ้น อาทิเช่น การมีบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง การมีสถานศึกษาหลายระดับที่เปิดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองแก่คนในชุมชนอย่างกว้างขวาง การมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างเพียงพอและทั่วถึง การสื่อสารและการคมนาคมขนส่งที่สะดวกสบายซึ่งมีผลถึงความสามารถของคนในชุมชนในการเปิดรับข้อมูลความรู้และข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ฯลฯ ลักษณะของชุมชนในสภาวะเปลี่ยนผ่านเช่นที่กล่าวนี้ จะส่งผลให้

การทำงานพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนตามพันธกิจสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ต้องเกิดขึ้นอย่างรอบคอบระมัดระวัง ด้วยความตั้งใจจริง และเข้าใจสภาพความเป็นจริง รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการทำงาน “ร่วมกัน” กับชุมชนอย่างถ่องแท้ โดยยึดหลักการทำงานพัฒนาร่วมกันให้ประสบผลสำเร็จ ตามแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547, หน้า 54-56) ที่ให้ความสำคัญกับการรวมตัวกันในลักษณะ “หุ้นส่วน” เพื่อกระทำการบางอย่างด้วยความรักและเอื้ออาทรต่อกัน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่มในชุมชน การรวมพลังและนำพลังหรือศักยภาพของชุมชนมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนต่อไป ขณะเดียวกัน มุมมองที่มีต่อชุมชนในลักษณะดีน้อยกว่า ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความสามารถในการพัฒนาตนเอง ฯลฯ และพยายาม “หยิบยื่น” การพัฒนาตามทฤษฎีเพื่อ “ยกระดับ” ชุมชนสู่มาตรฐานที่ “คนนอก” เป็นผู้กำหนด จะนำมาซึ่งความล้มเหลวในการทำงานร่วมกัน

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำงานพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานพัฒนาที่เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่ยังคงมีลักษณะ “แปลกหน้า” ต่อกัน จากประสบการณ์ในการทำวิจัยครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิจัยหรือนักพัฒนากับคนในชุมชน มิใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย ด้วยการจัดประชุมอย่างเป็นทางการร่วมกันเพียงไม่กี่ครั้ง หากจะต้องอาศัยกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการในลักษณะการพบปะพูดคุย เยี่ยมเยียนกันตามวิถีไทย รวมไปถึงการขอเข้าร่วมในกิจกรรมสำคัญของคนในชุมชน อาทิเช่น การเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านเพื่อแนะนำตัวแก่คนในชุมชน การร่วมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวาระขึ้นปีใหม่และวันสงกรานต์ การร่วมกิจกรรมการทำบุญประจำปี การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินในโอกาสที่มีการระดมกองทุนสุขภาพในชุมชน ฯลฯ การคลุกคลีและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จะเป็นเสมือนการถักทอและขมวดสายใยความสัมพันธ์ให้กระชับเกลียวเหนียวแน่นมากยิ่งขึ้นตามระยะเวลาที่ผ่านไป อาจกล่าวได้ว่า การตรวจสอบความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมืออย่างง่าย จะประเมินได้จากความสามารถของนักวิจัยหรือนักพัฒนาในการ “เอ่ยปาก” ขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือจากชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับความร่วมมือหรือความช่วยเหลืออย่างทันทีและเต็มที่ด้วยความเต็มใจ สภาพการณ์เช่นที่กล่าวนี้ จะเทียบเคียงได้กับแนวคิดของนักวิชาการ ต่าง ๆ

(Starkey, 1997; ธนา ประมุขกุล, 2547; สมชัย จิรโรจน์วัฒน์, 2553; Wikipedia, the free encyclopedia, 2011) ที่อธิบายความหมายของความเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้น โดยระบุถึงสถานะความร่วมมือหรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อการทำงานภายใต้เป้าหมายบางอย่างร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ และกิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ ความเชื่อถือและ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

5. เนื่องจากเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของการสร้างเครือข่าย คือ จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์และสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก (เสรี พงศ์พิศ, 2548) ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานซึ่งเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่เข้าร่วมอยู่ในเครือข่ายความร่วมมือที่เกิดขึ้นควรเป็นบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี เป็นหลัก อันเนื่องมาจากที่ตั้งของหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดเป็นอย่างดีกับคนในพื้นที่ และมีคนในชุมชนจำนวนมากที่เป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ภายในศูนย์สุพรรณบุรีในตำแหน่งต่าง ๆ หลายระดับด้วยกัน ซึ่งมีผลถึงความสามารถในการเข้าใจและเข้าถึงคนในชุมชนได้โดยง่าย สถานะที่กล่าวนี้เอื้ออำนวยเป็นอย่างดีทั้งในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือที่เกิดขึ้นแล้วให้มีความยั่งยืนและสามารถพัฒนาไปสู่กิจกรรมในมิติอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม การที่ศูนย์สุพรรณบุรีจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กล่าวนี้ได้ จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างคนและทีมงานที่จะทำหน้าที่เป็นแกนนำในการเชื่อมประสานและทำงานร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ทั้งในแนวคิดทฤษฎีและเทคนิควิธีในการสร้างเครือข่าย ไปจนถึงความเข้าใจในพันธกิจของมหาวิทยาลัย และการนำพันธกิจสู่การปฏิบัติจริงที่ต้องเกิดขึ้นอย่างจริงจังและจริงใจ

6. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจความคาดหวังของผู้ร่วมประชุมต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตและความพร้อมในการทำงานร่วมกัน ที่พบว่า ช่วงเวลาดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้นำ/แกนนำในชุมชนและบุคลากร อบต.โคกโคเต่า มีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคาดหวังต่อทางมหาวิทยาลัยที่จะมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการทำงานพัฒนาและการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพแก่คนในชุมชน ในขณะที่ความคาดหวังต่อการ

จัดการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีแก่คนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย สิ่งที่น่าสังเกตคือเห็นว่า ความต้องการจำเป็นของคนในชุมชนยังคงมีจุดเน้นอยู่ที่การพัฒนาเพื่อยกระดับสภาพความเป็นอยู่และแก้ปัญหาปากท้องของคนในชุมชน อันเป็นเรื่องใกล้ตัวมากกว่าโอกาสทางการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยชุมชนพร้อมที่จะเปิดรับความร่วมมือจากองค์กรใด ๆ ก็ตาม ที่เชื่อมั่นว่า มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาไปสู่สภาวะที่ต้องการได้ ด้วยเหตุนี้ การดำเนินงานตามพันธกิจทั้ง 4 ด้านของสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย จะต้องใช้ประเด็นการพัฒนาชุมชนเป็นตัวตั้ง และเชื่อมโยงให้ชุมชนรับรู้ได้อย่างชัดเจนถึงเป้าหมายของการดำเนินงานตามพันธกิจแต่ละด้าน ที่จะนำไปเพื่อคนในชุมชนและพร้อมที่จะเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องสนองตอบความต้องการจำเป็นที่มีอยู่ ซึ่งที่สุดแล้ว จะทำให้มหาวิทยาลัยเปลี่ยนสภาพจากการเป็นสิ่งที่แปลกแยกแตกต่างไปจากชีวิตในชุมชน ผู้การเป็นมหาวิทยาลัยของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

7. หากพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของชุมชนในการให้ความร่วมมือกับทางมหาวิทยาลัย ที่พบว่า ผู้นำ/แกนนำในชุมชน และบุคลากร อบต.โคกโคเฒ่า มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่ทางมหาวิทยาลัยในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความพร้อมในการให้ข้อมูลแก่ทางมหาวิทยาลัย และความพร้อมในการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกับทางมหาวิทยาลัย ในขณะที่มีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมของทางมหาวิทยาลัยเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังของชุมชนที่มีจุดเน้นอยู่ที่การพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวเป็นด้านหลักดังที่กล่าวแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม ในการจัดกิจกรรมใด ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยต้องการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น นอกจากจะต้องเลือกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนโดยตรงแล้ว ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านสถานที่ ระยะเวลา และวิธีการติดต่อประสานงาน ที่อาจเป็นอุปสรรคให้คนในชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ด้วย จากผลการวิจัยครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำ/แกนนำในชุมชน และบุคลากร อบต. โคกโคเฒ่า ส่วนใหญ่เห็นว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ 2 เป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่ต้องการเชิญคนในชุมชนเข้าร่วม ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพของมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมในการรองรับคนจำนวนมาก มีอาคารสถานที่ที่สะอาด

สะดวกสบาย สบายงาม พรั่งพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งทางวิชาการและปฏิบัติการ ที่ดึงดูดใจให้คนในชุมชนทั้งที่อยู่ในพื้นที่หมู่ 2 และหมู่อื่นที่ห่างไกลกว่า ต้องการมาเยือนและใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม เป็นอีกประเด็นที่มีความสำคัญในการทำงานร่วมกับคนในชุมชน โดยควรจัดกิจกรรมในวันเสาร์-อาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดงานของคนส่วนใหญ่ เพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัดด้านเวลาในการประกอบอาชีพการงาน ขณะเดียวกัน การประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมร่วมกัน ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำผ่านผู้นำชุมชน โดยเฉพาะกำนันซึ่งเป็นผู้นำที่เป็นทางการในระดับที่ใกล้ชิด และมีบทบาทการเป็นผู้นำทางความคิดของคนในตำบลโคกโคเฒ่ามากที่สุด จากประสบการณ์ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การประสานงานผ่านผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการติดต่อโดยตรงกับคนในชุมชนเป็นรายบุคคล เนื่องจากความเป็น “คนนอก” ที่เพิ่งเข้ามาในชุมชนในระยะเวลายังไม่นานนัก มีส่วนทำให้คนในชุมชนไม่อาจให้ความไว้วางใจได้อย่างเต็มที่ การละเลยไม่ให้ความสำคัญกับการ “บอกกล่าว” ให้ผู้นำชุมชนได้รับรู้และ “เปิดทาง” อาจมีผลถึงความล้มเหลวในการทำงาน เช่นที่พบในผลการวิจัยของ สุวรรณ บัวพันธ์ (2543) เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มอาชีพของกลุ่มเกษตรกรตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ผู้นำชุมชนยังคงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อชาวบ้าน และจุดอ่อนประการหนึ่งของโครงสร้างศูนย์เครือข่ายที่พัฒนาขึ้น คือการไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านบางหมู่

8. แม้ข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ จะชี้ให้เห็นว่า ชุมชนในตำบลโคกโคเฒ่ามีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับทางมหาวิทยาลัยก็ตาม แต่การพัฒนาความร่วมมือที่เกิดขึ้นให้ยั่งยืนและบรรลุผลสำเร็จ ต้องอาศัยปัจจัยที่จำเป็นอีกเป็นจำนวนมากนอกเหนือไปจากความพร้อมทางกายภาพ อาทิเช่น การต้อนรับที่อบอุ่นเป็นมิตร การสร้างความรู้สึกเป็นหุ้นส่วนที่ “เท่าเทียมกัน” การยอมรับในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อาจแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับองค์ความรู้ในศาสตร์สากล การสานสัมพันธ์แนวราบระหว่างกันด้วยความจริงใจ ตรงไปตรงมา และปรารถนาดีต่อกัน ฯลฯ ไปจนถึงการทำให้ชุมชนได้รับหรือมองเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม เช่นที่พบในผลการวิจัยของ สุริชาติ จงจิตต์ (2550) เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลังงานทางเลือกของชุมชน ที่พบว่า ปัจจัยความสำเร็จประการหนึ่งของเครือข่าย คือ การได้รับผลประโยชน์โดยตรงและเป็นรูปธรรมของคนในชุมชนและองค์กรที่เข้าร่วมเป็นเครือข่าย อาจกล่าว

ได้ว่า การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่ยังไม่อาจลงสรุปเกี่ยวกับความต่อเนื่องและความยั่งยืนของเครือข่ายที่เกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ การทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายที่ประกอบด้วยหลักความเข้าใจ ความเป็นประชาธิปไตย ความจริงใจ การจัดการและการสื่อสารที่ดี (ธนา ประมุขกุล, 2547) จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดการสานต่อและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือที่เกิดขึ้นนี้ให้มีความงอกงามยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จัดเก็บข้อมูลชุมชนที่ได้จากการสำรวจ ให้อยู่ในฐานข้อมูลบนระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ที่สามารถเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนข้อมูลให้เป็นปัจจุบันตามการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเป็นระยะ เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจจะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่จัดเก็บได้ในวงกว้าง
2. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแก้ไขข้อจำกัดต่าง ๆ ในการจัดทำแผนที่ชุมชน เช่น ขนาดของพื้นที่ที่ศึกษา ความละเอียดซับซ้อนของข้อมูลที่ต้องการนำเสนอ ความน่าสนใจ/ดึงดูดใจของแผนที่ ฯลฯ รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการปรับแก้ข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในแผนที่ให้เป็นปัจจุบันได้โดยง่าย
3. ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่การดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี และการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในตำบลโคกโคเต่าอันเป็นพื้นที่ตั้งของทางมหาวิทยาลัย โดยกำหนดวิธีการดำเนินงานร่วมกันอย่างรอบคอบระมัดระวัง ด้วยความเข้าใจสภาพความเป็นจริง และปัจจัยความสำเร็จทั้งในการทำงานร่วมกันและการรักษาเครือข่ายความร่วมมือที่เกิดขึ้นให้ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จัดทำโครงการหรือชุดโครงการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในตำบลโคกโคเตมา โดยใช้ศักยภาพของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาต่าง ๆ อันเป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบสนองของความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย

2. ดำเนินงานวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่ชุมชนและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ณ ศูนย์การศึกษาต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางให้เกิดกระบวนการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เพื่อประโยชน์ร่วมกัน